

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป

ในปัจจุบันอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมที่สนับสนุนการส่งออกของไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากที่ผ่านมามีการเกิดการลงทุนจากต่างประเทศ และมีการจ้างงานในประเทศเป็นจำนวนมาก แม้ว่าอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์จะไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดในประเทศมากเท่าใดนัก เพราะต้องนำเข้าชิ้นส่วนจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากซึ่งวิวัฒนาการของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย สามารถแบ่งได้เป็น 4 ช่วงเวลา คือ ระยะเวลาทดแทนการนำเข้า (พ.ศ. 2503 - 2514) ระยะเวลาส่งเสริมการส่งออกช่วงต้น (พ.ศ. 2515 - 2523) ระยะเวลาส่งเสริมการส่งออกช่วงที่สอง (พ.ศ. 2524 - 2528) และระยะเวลาการเติบโตอย่างรวดเร็ว (พ.ศ. 2529 - ปัจจุบัน) ส่งผลให้สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันได้พัฒนาขึ้นเป็นอย่างมาก มีความหลากหลาย มีหลายชนิด และมีความแตกต่างกันในโครงสร้างการผลิต ไม่ว่าจะเป็นสินค้าที่ใช้ทุน (Capital Intensive) หรือแรงงาน (Labour Intensive) ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ในปัจจุบัน ได้แก่ เครื่องใช้ในครัวเรือน อุปกรณ์สำนักงาน ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ทั่วไป และอุปกรณ์โทรคมนาคม

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญมาก ทำให้รัฐบาลเข้ามาดูแลและสนับสนุนอย่างจริงจังมีนโยบายการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 โดยการสนับสนุนอุตสาหกรรมทำให้เกิดอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์พัฒนาขึ้น มีการใช้มาตรการของรัฐในการคุ้มครองอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ให้สามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้า เช่น อากาศนำเข้า เก็บค่าธรรมเนียมพิเศษในการนำเข้า นโยบายคุ้มครองและส่งเสริมโดยมาตรการส่งเสริมการส่งออก เช่น การยกเว้นอากรขาออก และภาษีการค้า มีการส่งเสริมและการสนับสนุนอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์โดยผ่านหน่วยงานของทางราชการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน โดยแบ่งการส่งเสริมการลงทุนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์สำเร็จรูป และชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ดูแลสิทธิประโยชน์พื้นฐานและสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับเพิ่มขึ้น ในกรณีลงทุนในเขตส่งเสริมการลงทุน และสิทธิพิเศษสำหรับการส่งออก

การลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนาโดยหวังว่า จะก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นในประเทศเป็นการใช้เงินทุนของผู้ลงทุนชาวต่าง

ประเทศเข้ามาเป็นตัวจักรสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรม ในปัจจุบันบทบาทของนักลงทุนต่างประเทศจะเห็นได้ชัดในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เพราะลักษณะของการลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ที่ผ่านมาเป็นส่วนใหญ่นักลงทุนต่างชาติ ซึ่งก็ทำให้เห็นภาพของการขยายตัวของอุตสาหกรรมนี้ได้อย่างชัดเจน ภายหลังจากที่มีการไหลเข้าอย่างมาของเงินทุนดังกล่าว

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์นำไปสู่ข้อสรุป คือ เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีผลทำให้การลงทุนในหมวดสินค้าอิเล็กทรอนิกส์สำเร็จรูปลดลง และทำให้การลงทุนในหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น เนื่องจากประเทศไทยเป็นผู้รับช่วงการผลิตในขั้นตอนต่างๆ ของสินค้าอิเล็กทรอนิกส์สำเร็จรูป โดยที่นักลงทุนชาวต่างชาติจะนำเข้าชิ้นส่วนจากต่างประเทศมาประกอบเป็นสินค้าอิเล็กทรอนิกส์สำเร็จรูปแล้วส่งออกไปยังต่างประเทศอีกที ซึ่งอุตสาหกรรมสินค้าอิเล็กทรอนิกส์สำเร็จรูป ที่เป็นของนักลงทุนไทยนั้นได้มีการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เองในประเทศ แต่ชิ้นส่วนที่ผลิตได้ภายในประเทศนี้ไม่สามารถใช้ทดแทนหรือใช้ร่วมกันกับชิ้นส่วนที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ เนื่องจากคุณภาพต่ำกว่าชิ้นส่วนที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ส่งผลให้การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเข้ามาแย่งการจ้างการผลิตที่มีจำกัดได้แก่ แรงงานที่มีความชำนาญ ทรัพยากรธรรมชาติ นั่นคือปัจจัยการผลิตถูกนำไปใช้ในการผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์สำเร็จรูปของชาวต่างประเทศ จึงทำให้ปัจจัยการผลิตดังกล่าวที่จะใช้ในการผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศลดลง ส่งผลให้การลงทุนในสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศลดลงและการลงทุนในหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์สูงขึ้น

การที่อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีสถานภาพดังเช่นในปัจจุบันนี้ มีสาเหตุมาจากนักลงทุนชาวต่างประเทศเป็นสำคัญที่เข้ามาวางพื้นฐานการผลิต โดยการนำเอาเทคโนโลยีทางการผลิต การจัดการเข้ามาใช้ เพราะหากเป็นเพียงแต่คนไทยทำการผลิตคงไม่สามารถก้าวขึ้นมาถึงระดับนี้ได้ อย่างไรก็ตามการพัฒนาจะขยายตัวได้มากกว่านี้หากอุปสรรคต่างๆ ถูกจำกัดลงไปได้

จากข้างต้นที่ว่า การลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์นั้นส่วนใหญ่แล้วจะเป็นกิจการของนักลงทุนต่างประเทศ ดังนั้น หากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นส่วนใหญ่แล้วจะเป็นอิทธิพลของการลงทุนจากต่างประเทศเป็นหลัก เพราะกิจการของคนไทยนั้นเป็นกิจการที่มีขนาดเล็ก (ทั้งขนาดของเงินทุนและการจ้างงาน) ส่วนการลงทุนจากต่างประเทศจะเป็นกิจการที่ใช้เงินลงทุนจำนวนมาก การเปลี่ยนแปลงของกิจการขนาดใหญ่จะเห็นได้อย่างชัดเจน

ถึงแม้ว่าการเข้ามาลงทุนของชาวต่างประเทศจะก่อให้เกิดผลทางด้านบวกแก่เศรษฐกิจของไทยก็ตาม ในขณะที่เดียวกัน อาจก่อให้เกิดผลทางด้านลบแก่เศรษฐกิจไทยด้วยเช่นกัน

ดังนั้นการส่งเสริมกิจการใดนั้นควรจะทำการศึกษาอย่างละเอียด มิฉะนั้นแล้วอนาคตของอุตสาหกรรมของคนไทยอาจถูกรอบงำโดยนักลงทุนต่างประเทศซึ่งอาจก้าวถึงผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นในประเทศไทยคือ

1. การหวังที่จะพึ่งพาการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากนักลงทุนต่างประเทศนั้นคงเป็นไปได้ค่อนข้างยากซึ่ง Kojima ได้กล่าวไว้ว่า การที่นักลงทุนจากญี่ปุ่นขยายการลงทุนไปยังต่างประเทศเป็นการเคลื่อนย้ายการผลิตที่มีเทคโนโลยีระดับต่ำออกไป นอกจากนี้การหวังที่จะเกี่ยวผลประโยชน์ในประเทศที่เข้าไปลงทุนในขณะที่ภาคการผลิตหลักๆ ยังคงอยู่ในประเทศอยู่

การที่ประเทศผู้รับทุนจะได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีซึ่งจะก่อให้เกิดผลได้ ก็คือ การเลียนแบบ (Assimilation) และนำเทคโนโลยีที่รับมานั้น มาดัดแปลงให้เหมาะสมกับความต้องการหรือเหมาะสมกับระดับการพัฒนาของประเทศ

2. การลงทุนของนักลงทุนต่างประเทศเป็นการลงทุนที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งได้เปรียบนักลงทุนไทยหลายประการ ทั้งทางด้านความก้าวหน้าเทคโนโลยีขบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด ทำให้ต่างชาติเข้ามาเพื่อช่วงชิงทรัพยากรภายในประเทศ สาธารณูปการต่างๆ ตลาดภายในประเทศ ตลอดจนสิทธิพิเศษต่างๆ (GSP) จากการส่งออกสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวเสริมสร้างฐานการผลิตของต่างชาติให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันจะเป็นการทำลายนักลงทุนไทย ซึ่งมีขนาดเล็กให้หมดไป และในที่สุดแล้วกิจการของต่างชาติเท่านั้นที่จะอยู่ได้

3. ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์นั้น มีวงจรชีวิต (Product Life Cycle) ค่อนข้างสั้น ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพในการใช้งานเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ราคาต่อหน่วยลดลงและตลาดภายในของไทยมีขนาดเล็ก การผลิตในปริมาณน้อยจะไม่สามารถแข่งขันกับชิ้นส่วนนำเข้า ประกอบกับมีการแข่งขันที่สูงมากทั้งจากการนำเข้าที่ถูกกฎหมายและการลักลอบ

จากข้างต้นพบว่า ถึงแม้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ของไทยจะมีวิวัฒนาการมานานแล้วก็ตาม แต่ถ้าหากยังไม่มีการพัฒนาซึ่งเห็นได้จากไม่มีการพัฒนาทางด้านขีดความสามารถทางเทคโนโลยีที่จะยกระดับการผลิตในประเทศ ในกรณีของนักลงทุนไทยนั้นยังไม่มี Brand Name ที่เป็นของตนเอง โดยเป็นการผลิตภายใต้ Brand Name ของต่างประเทศ นอกจากนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ภายในประเทศยังต้องพึ่งพาการนำเข้าชิ้นส่วนและส่วนประกอบ (Parts & Components) จากต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง

6.2 ข้อเสนอแนะ

1. กรณีที่เป็นการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อส่งออกหรือเอ็กซ์พอร์ต ในปัจจุบันมีอัตราลดลง เพราะความได้เปรียบในเรื่องค่าจ้างแรงงานของไทยในปัจจุบันนั้นมีคู่แข่งที่สำคัญมากมายได้แก่ จีน และประเทศในกลุ่มอินโดจีน โดยเฉพาะในหมวดผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์สำเร็จรูปโดยนักลงทุนชาวต่างประเทศจะโอนกำไร และผลตอบแทนอื่นๆ ดังนั้น เพื่อไม่ให้เสียเปรียบต่างชาติทั้งหมด ถ้าหากมีคนไทยร่วมลงทุนและช่วยดูแลในเรื่องการใช้วัตถุดิบและแรงงานก็จะเกิดประโยชน์แก่ประเทศมากขึ้น

2. ในการดำเนินการส่งเสริมการลงทุนให้แก่โครงการ ที่เป็นการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ควรพิจารณาด้านอื่นนอกจากการเจริญเติบโตเป็นเกณฑ์ซึ่งการดำเนินการตามเกณฑ์ต่างๆ นั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังนี้

- การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
- การจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ
- เกิดเสถียรภาพต่อเศรษฐกิจโดยรวม
- เกิดความเป็นธรรมในการกระจายรายได้
- เกิดการจ้างงานเต็มที่

3. ความเสียเปรียบ ที่มีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์ของโครงสร้างอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงในอนาคต เพราะมิฉะนั้นจะเสียเปรียบด้านโครงสร้างตลอดไป

4. เรื่องของสิทธิที่ดิน ถ้าได้รับการส่งเสริมการลงทุนนักลงทุนต่างชาติสามารถซื้อที่ดินตั้งโรงงานได้อันเป็นปัญหาที่รุนแรงในด้านทรัพยากรที่ดิน ซึ่งมีจำกัดควรจัดสรรให้มีประสิทธิภาพสูงสุดโดยคำนึงถึงคนรุ่นต่อไปด้วย

5. รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีจำนวนผู้ผลิตมากขึ้น เนื่องจากเป็นการสร้างการแข่งขันซึ่งจะเป็นทำให้อุตสาหกรรมนี้มีประสิทธิภาพและการพัฒนา รวมทั้งมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างประเทศสูงขึ้น

6. ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมชิ้นส่วนสำคัญๆ ที่ยังไม่มีการผลิตในประเทศ กล่าวคือ ผู้ผลิตสินค้าภายในประเทศสามารถใช้ชิ้นส่วนประกอบเป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีข้อตกลงในการผลิตร่วมกันเพื่อให้เกิดประหยัดต่อขนาด การผลิตที่มีมากพอจะทำให้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีต้นทุนต่ำลงและผู้ผลิตสินค้าสำเร็จรูปภายในประเทศจะสามารถใช้ชิ้นส่วนดังกล่าวทดแทนการนำเข้า เป็นการลดความเสี่ยงจากการขาดแคลนชิ้นส่วนนำเข้า

7. สำหรับปัญหาด้านแรงงานไทยเป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตและการส่งออก แรงงานที่กล่าวถึงนี้เป็นแรงงานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การแก้ปัญหของไทย คือ การพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้มีความพร้อมที่จะรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเรา การพึ่งพาทักษะเทคโนโลยีสำเร็จรูป โดยไม่ยอมพัฒนาจะทำให้เราไม่สามารถพัฒนาศักยภาพภายในตนเองขึ้นมาได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย